

פרוטוקול מס' 2/ב'

מישיבת ועדת הכלכלה
שהתקיימה ביום ג', ד' בחשוון תשי"ז - 9.10.56

- נ כ ה ו :
- ב. אבניאל - היו"ר
 - מ. גולמרט
 - י. אלון
 - א. דילנסקה
 - ס. יוסטטל
 - ח. יהודה
 - י. ניצני
 - ש. פרלשטיין
 - ש. שורש
 - ג. שוקן
- פ. פלקסר - מזכיר הוועדה

- מוזמנים:
- ז. סוזייב - חבר ועדה הכספים
 - מר צור
 - מר שהם
 - מר גוטליב

סדר-היום:
דיון בהצעה לסדר היום בשאלת יבוא ויצוא
שהועברה לוועדת הכלכלה על-ידי מליגת הכנסות.

הישיבה נפתחה בשעה 11.15.

- - - - -

מ.י.

היו"ר ב. אבניאל:

אני פותח את הישיבה.
ראשונה אני מברך את החברים לפתיחת המושב החדש.
שמעתי שהוועדה עשתה עבודה טובה מאד בזמן שהותי בחוץ-לארץ, וכולנו
שמחים על כך.

לגבי סדר העבודה שלנו בשבועות הקרובים, נשאר
לטיפול כמה עניינים: הצעה לסדר היום שהועברה אלינו מן המליגה בענין
מפעלי האשלג - ים-המלח; הצעה שניה - תכניות יבוא ויצוא, ושאלת מגדלי
הטבק. כן עלינו לסיים את הדיון בשאלת בית-החרושת לסוכר בעפולה,
וכן שאלה על גידולי התעשייה. יושבות גם כמה ועדות משנה המטפלות בשאלות
מיוחדות. שאלות שהועברו אלינו מהמליגה אנהנו הייבים לסיים בזמן,
שאלות אחרות שנשלנו אלינו מראשוננו הטוב, איננו הייבים לסיים במועד
קבוע ולא להחזירן למליגה.

ש. שורש:

בענין בית-החרושת לסוכר בעפולה אין לנו מה
לעשות, שמענו אינפורמציה ונסתפק בזה.

מ. גולמרט:

השאלה היא לא פשוטה כל כך. יש הצעה להקים
בית-חרושת לסוכר בנגב. מדוע? אמנט איננו
צריכים להביא מסקנות למליגה, אבל עלינו לדון בזה. נתקלנו באותה בעיה
בשאלת ים המלח. אינני יודע מה ערך לחילופי דעות בוועדה. יש דעות
שונות בענין זה, ואנחנו הייבים להכיע דעתנו על כך.

ש. מרלסטליין:

אני חושב, בענין בית-החרושת לטוכר, שעלינו בכל זאת לנסות להייעץ לדעה אחידה או דעות של

הרוב.

אשר לעניינים שלא הועברו לנו על-ידי המליצה, ושאיננו צריכים להחזירם אליה, אני חושב שאנחנו יכולים לדון בהם ובחור ועדת הכלכלה להעביר את המלצותיה למשרדים הממשלתיים ולשרים הנוגעים בדבר, כדי שהם ידעו מהי חוות דעת ועדת הכלכלה בעניינים אלה. אנחנו צריכים ללמוד לסכת כל דיון, אחרת הדיון הוא רק אקדימי בשביל להחליף דעות, ללא תוצאה מעשית.

ג. שוקן:

בענין בית-החרושת לטוכר אנחנו צריכים לסכת. ברור שדיונים שלא הועברו אלינו על-ידי הכנסת איננו צריכים ואיננו יכולים להניח סיכומים על שולחן הכנסת, אבל הוועדה יכולה לסכת.

ש. שורש:

ברור שאנחנו יכולים לדון בכל נושא ולהמליץ המלצות. אנחנו צריכים להגדיר בדיוק מהו הנושא של הסוכר. מה מדברית על בית-החרושת בעמולה, לא זה הנושא. זה בית-חרושת פרטי, ואנחנו לא יכולים לדון בזה. אני מוכן שיהיה לנו דיון, ההמלצה שלנו יכולה לנגוע בשימוש בכסרי המיתוח, אבל היא לא יכולה לנגוע בענין זה שקיים בית-חרושת.

אני חושב שהנושא שאריך להיות הוא: גידול סלק טוכר ועיבודו. אם זה יהיה הנושא, אז יכולים לדון בו, ונדון בכל הבעיות של הקמת בית-חרושת שלישי נוסף לשניים הקיימים.

היו"ר ב. אבניאל:

אם כן רוב הוועדה בדעה שאם אנחנו מקיימים דיון בשאלה מסוימת שנסכם משהו, אחרת זה דבר מאד סימפוזיוני, ואין לנו פנאי לזה. ובכן מותר ורצוי שבגיש המלצותינו לכל מי ששם זה יכול להועיל.

ביחס לטוכר, כולנו מוכנים לקבל את הנוסחה של חבר הכנסת שורש. ריזנונו פה להגיע לליבון והלעמקות יסודית בבעיה, ולהגיע לסיכום והמלצות. טוב יהיה אם ארחיב את המכלול, והדיון יהיה על בעיית אספקה עצמית של סוכר או גידול סלק הסוכר ועיבודו.

אני מציץ שאנחנו נעלה לדיון את שאלת ההתיישבות החושה, ונקיים גם טיור יסודי בהתיישבות החושה.

לדעתי יש לקיים דיון על המצב בנמלים, גם על שאלת התחבורה הציבורית על כל טוביה.

אני שואל את עצמי אם פה בוועדה לא היינו חייבים פעם להקדיש דיון יסודי על התנופה הכלכלית של כספי השילומים. אני רוצה לראות איך זה מנואל, אם זה מנואל לצריכה, אם זה מנואל להשקעות יסוד. קיימנו דיון בשאלה זו לפני שנה וחצי, הגיע הזמן שנקיים עוד דיון ונראה מה נשתנה.

ג. שוקן:

מציץ לדון על המצב התחבורה הציבורית, אני מתכוון כשן בליקר לאוטובוסים, בעקבות השביחה. עלינו לקבל מהנהלת משרד התחבורה דו"ח על הסכסוך הזה, על העמדה שמשרד התחבורה נקט בזמן הסכסוך ועל התוצאות. יש רוחם שהקואופרטיבים קיבלו אחרי השביחה יותר ממה שהם דרשו.

שאלה שניה. בקשר לכל הסכסוך הזה נתעוררה מחלש השאלה של פיקוח של משרד התחבורה על הקואופרטיבים של התחבורה. באיזו מידה הפיקוח הזה קיים, באיזו מידה הוא משתפר, באיזו מידה הוא לקוי, באיזו מידה הקואופרטיבים ממלאים אחרי הסכמים שחתמו עליהם עם משרד התחבורה.

היו"ר ב. אבניאל:

נוסף להצעות שהצעתי קודם, אני מציץ שנשמע סקירה רצינית על שאלת גידולי התעשייה.

ג. שוקן:

ברור שיש לזה קשר לנושא הקודם. בהודשים האחרונים היה ויכוח ציבורי בעתונות בשאלת מסירת מיכרוז בנמל חיפה לטעינת אשלג, שאלה של שירותי נמל מאוחדים, חברת דגון. זו גם כן בעיה, איך מחלק נמל חיפה עבודות והזמנות, ובאיזו מידה יש לה עמדה מונופוליסטית לחברה זו או אחרת, באיזו מידה הם מקיימים מיכרוזים ומהו המצב.

היו"ר ב. אבניאל:

בדרך כלל אין התנגדות להעלות את כל הנושאים שהוזכרו כאן. אבל נתחיל בעניינים שיש להם חשיבות הקטגורית כגון התחברה הפיבורית וענין מטירת המיכרזים ונעבור אחר כך לעניינים בעלי אופי יותר כולל, שאלת גידולי התעשייה, עבודת מרכז ההסקעות, המצב במל"ט, ענין החתישבות החדשה וכו'.

אנחנו עוברים לסדר היום, הצעה בענין יבוא ויצוא של חבר הכנסת טווייב. מבקש את מר טווייב לפתוח.

ז. טווייב:

אני העליתי בכני הכנסת את הבעיה של שיטות חדשות שהוכנסו ביבוא, לא מתוך התנגדות לעצם השיטות האלה, אלא מתוך גישה סטינוויים רדיקליים מטוב זה שאני עוד צריך עלולים להביא למעשה להתיקרות חומרים ומצרכים חשובים בשוק, כתוצאה מזה יכולים להביא אולי למעשה לפיתוח ערך המטבע. ומפני שההתחלה אז בענף הטכסטיל במסחר ותעשייה ברמה גם להרהורים וזיבורים בענפים אחרים, אני טענתי בכנסת לדבר כזה לא יכול להיעשות בצורה אדמיניסטרטיבית במשרד ממסלתי אחד, מבלי דיון והסבר בכנסת על כך. פה נעשות פעולות, יוצרים עובדות, ואם הכנסת טעם תדון על זה ותראה שהפעולה לא היתה מוצלחת, היא לא תוכל לשנות.

מה אני אז ציינתי במיוחד. כשבא מטרד המסחר והתעשייה, ובמיוחד בענף הטכסטיל, הכריז על תכנית ליברליזציה - ואני האחרון שאתנגד למגמה זו, למרות שהיוו שמעתי ממ"מ שר האוצר שהוא משתמש במונח אחר, הוא אומר נורמליזציה - אני ציינתי שהתכנית הזאת, שבעקבותיה חומר גלם לטכסטיל שמובא ארצה, שעבורו הוקצו מטבע זה לפי הסדר הרשמי של 1.80 לירה לדולר - עם הפעלת התכנית הזאת חלק מחומר הגלם היו צריכים להביא יוצאנים ולמכור במחיר הומשי בשוק מעל ל-1.80 לירה הדולר, ותמורת זאת יוכלו לראות כפרמיה לייצור. אבל כתוצאה מזה החומרים האלה בשוק המקום יצטרו להימכר בשער יותר גבוה. על מינים אחרים יצטרו לשלם קדון, 400-500 פרוטה לדולר. פירוש הדבר שחומר הגלם שימש לצרכים מקומיים יעלה ב-1.80 לירה הדולר, ואני רואה בזה מגמה להתיקרות.

בוועדת הכספים אנחנו דנינו על העלאות מכס כחלק מהתכנית לליברליזציה. היום שמענו משר האוצר שבכל התכנית של נורמליזציה וליברליזציה חלו קצת עיכובים והרהורים לעור הוצאות בטחונות וכו'. אז ביקשתי שהענין הזה יונא לגירור, ויוסבר לנו מה המטרה, וסחברי הכנסת יוכלו להביע את דעתם.

אני מבקש משר צור שיגיד לנו מה הן הנוצאות של תכנית הליברליזציה, אם זה הצדיק את עצמו או לא, ואם בינתיים אתם הכנסתם איזה תיקונים או שינויים מתוך הנסיון שנרכס.

מר צור: אסתפק בחיבור כללי של הדברים. אני חושב שטוב שהדיון הזה מתקיים ארבעה חודשים אחרי הפעלת התכנית, כי אפשר לדבר על עובדות, למה זה הביא.

במידה שהעובדות הן אובייקטיביות, התכנית עד עכשיו הצדיקה את עצמה במלואה, למרות היטלים לא חלה של התיקרות בחומרים, וזה אינו נס, אלא לפי דעתנו אישור גמור לדרך ההסברה וההנמקה שלנו.

אני רוצה קודם כל להבחין בין כמה סוגים של השיטה החדשה, ושנית לתת כמה מניעים יסודיים לשיקול של השיטה.

הבעיה הראשונה שעמדה בפנינו היתה כיצד לקבוע מפתח לחלוקת חומרים. בחלק ניכר של החומרים תקציב מטוב חוץ אינו מאפשר לנו היענות מלאה לכל הדרישות של השוק, ועצם העובדה שיש מיקוח על חלוקת הרסיונות מחייבת שיטה של חלוקה. השיטה שהיתה נהוגה בעבר היתה שיטה של הקצבות לגופים לפי מפתחות מיוחדים. בתוך הגופים חולקו הרסיונות לפי מפתחות של כושר הייצור או לפי מפתח של מסחר בעבר. אנחנו היינו בדעה שהמפתח שקובע חלוקה לפי מסחר בעבר הוא עוול מסווע. כליותר ממחצית האוכלוסיה היא עולים חדשים, אין כל הגיון לקצות מפתח של חלוקה לפי מה שהיה בימי המנדט. קנה המידה נשחנה, המחזור השחנה, ונוסף ציבור חדש. ואם באנגליה המסחר הוא סדיר במשך עשרות או מאות שנים, יש הגיון לקבוע מפתח. אם ההתפתחות היא מצומצמת, המפתח הזה במדינת ישראל הוא מיתת טרנס.

דבר שני שאולי איננו פחות חשוב - חלוקת החומר רוכזה בידי קבוצות קטנות. נוצרו קבוצות מאורגנות של יבואנים, בעיקר בשטח הטכסטיל, שהם למעשה היוו קרטל או מונופול ליבוא חומרים.

אקו שתי דוגמאות ברורות. בשטח של צמר מנופץ ניחנו כל ההקצבות של המטרד לידי גוף מטריים שנקרא מרכז הצמר. זה היה ארגון של יבואנים. המטרד לא התערב איך היתה החלוקה. הוא מסר את מלוא ההקצבות לגוף הזה. הנסיון של המחירים בשוק הוכיח שהקבוצה הזאת שמקבלת מאתנו הקצבות לפי 1.80 לירה לדולר מחשבת לעצמה את מחיר הדולר לפי הישוב גבוה יותר, ועל סמך זה מבססת את הקלוקלציה שלה. אנחנו טענו שרווחי-יתר אלה אינם מהווים פונקציה מבחינה יצרנית או מבחינת תועלת מסחרית. הם תוצאה מקונסטלציה מטריית בלתי מוצדקת. גם בשוק שלנו המיוחד במינו יש חוק הפועל להטליא, זה חוק הביקוש וההצע. כאשר ההצע מצומצם, המחירים עולים, ולהיפך. כיון שלא היה באפשרותנו לתת את ההקצבה הדרושה, התבטאו המחירים בגובה מטריים.

המחשבה שלנו היתה די פשוטה: את רווח היתר הזה הממשלה תספוג, ואין לה שום קשר לבעיית ערך המטבע. אני חייב להדגיש זאת מפני שזוהי נקודת המוצא של כל התכנית. לדעתנו אין כל קשר בין הטענה של ההיסטלים שבאו כדי לספוק רווחי יתר ובין שאלת המטבע, וגם לפי הביצוע חראו שאנחנו הטלנו את סמיגת רווחי היתר האלה לא לפי עקרון עצמוד לכמות הדולרים שאנחנו נותנים, אלא בכל מעם צמוד להעיה כמה היו רווחי היתר באותו ענף. ובכך ההיסטלים שונים בכל ענף וענף.

הבדיקה היתה די פשוטה. היא נעשתה בשתי דרכים. קודם כל בקטר ליצוא אנחנו מקבלים קלוקלציות ממפעלים. מורידים את הוצאות הייצור מהמחיר, את זה אני מחלק לפי 1.80 לירה.

היה לנו קנה מידה אחר, יבוא של עולים, שהוא בדרך כלל היה די מודרך. העולה יצר לו בחוץ-לארץ טוב כזה של סטוק שבמקרה בארץ. היה לו שוק. המצב הוא שאחרי השחרור של הצמר, חדלו להיות יצרני צמר. אמרנו: אם אנחנו חושבים שליוקמגיעה הסתורה הזאת לפי 2.5 לירות, הרי אם נטיל היטל יותר קטן, ומצד שני נתן את היבוא חוקסי לכל מי שמבקש - אז באופן תיאורטי היטלנו היטל, למעשה לשוק צריכה הסחורה להגיע יותר זול, כי לא ספקנו את כל ההפרשים. אנחנו היטלנו על צמר למעשה היטל של 36 גרוש. הרי נציג היה שאמרנו: ההפרש הוא 70 גרוש, הוא נע כמובן. הוא היה מיוצב לפי קלוקלציה של 2.40 - 2.70 לירה. אמרנו שאם נספוג את החלק הארי של ההפרש, אנחנו על-ידי כך נביא לאיזון הביקוש האמתי עם ההצע האמתי. ויש שתי תופעות מענינות מאד: הביקוש לצר מאז שהטלנו את ההיטל, ירד והמחיר לא עלה בפרוטה, למרות שיכר העבודה התייקר ועוד כמה דברים התייקרו. לא חלה החייקרות בשוק במוצרי צמר מנופץ, כי יש התהרות, והדולר מגיע היום ב-1.80 לירה + ההיטל, זה פחות מאשר היה ההיטל קודם.

אם מדובר על שוניה הכלכלי של הלירה הזאת, עשינו אבלואציה.

איך פעלה המדיניות הזאת ואיך היא הצליחה? - יש בארץ יצור של חוטי כותנה מכותנה גולמית, ויש ייצור של חוטי ויסטרה. השוני בין מחיר החומר הוא בערך 80-90 גרוש, אם אני לוקה את הבסיס של השנה שעברה. תהליך העיבוד הוא אותו התהליך, אותן המכונות, אותו בית-החרושת, בויסטרה יש קצת פחות עבודה, כי יש שלב אחד שהיא לא צריכה לעבור. היות והתהליך הוא אותו, היה צריך להיות ההירש בין קילו כותנה וקילו ויסטרה 80 גרוש, והוא היה רק 40 גרוש. אנחנו שאלנו את עצמנו לאן נעלמו 40 גרוש האחרים, והתשובה די ברורה: היות וההקצבות של ויסטרה לא היו גדולות כל כך, אלה שקיבלו את ההקצבות יכולים להוסיף לעצמם 40 גרוש לקלוקלציה ולמכור את הסחורה. אמרנו שאם נספוג את ה-40 גרוש האלה, אנחנו רוצים לספוג אותם, אז היצרנים ייקרו. אמרו לנו: תוסיפו 40 גרוש היטל, זה יפול על הצרכן. אז עשינו סידור כזה שהבטיח לנו שהדבר הזה לא יכול לקרות. לנו יש הסכם עם המטרות על מחיר קבוע לחוט כותנה של תוצרת הארץ. הודענו שלא נותן יבוא של חוטי כותנה מחוץ-לארץ, ואם יהיה מחסור אנחנו ניתן יבוא חומסי מחוץ-לארץ כמה שהסוף ידרוש. על-ידי כך באמת נוצר מחיר של 3.60 לירות, שהוא מחיר קבוע.

עכשיו ויסטרה היא בכל זאת תחליף. אז אם יצרן יכול לקנות את חוטי ויסטרה בתצי לירה יותר זול מאשר כותנה - הוא יקנה. אם ההשקפה שלנו אינה נכונה, ובאמת הייצור של ויסטרה יותר יקר, ייווצר מצב שהוא יצטרך להוסיף 40 גרוש למחיר, אז ישחווה המחיר, אז יצרכו יותר כותנה ופחות תחליף. זה יגרום אמנם לאי-שימוש בתחליף,

אבל לחסכון במטבע חוץ. אם הארגומנטציה שלנו היא נכונה, הרי למרות ספיגת 40 גרוש הללו, לא ייווצר שום הפרש בשוק.

כמעט זקרה הדבר השני. למרות המכס של 40 גרוש, לא היתה התייקרות בגרוש אחד. וזו הוכחה חותכת שהרווח הזה לא היה רווח יתר עד עכשיו. אנחנו הכרזנו באותו זמן שאנחנו נווננים את היבוא של סיבי סיון לכל אחד, על-ידי כך ניסינו למנוע את האפשרות של התארגנות בקרטל.

ג. שוק: האם קודם לא היה יבוא בפמ"זיט?

מר צור: היה יבוא של חוטי סיבי סיון. למה איש הביא חוטי ויטטרה ממ"ז, כי יכול היה להביא אותם יותר זול, ואת ה-40 גרוש האלה הוסיף לקלולציה של הייצור. הענין לעבוד בוויטטרה היה שסם הרוויחו גם על החומר, לא רק על העבודה.

שתי העובדות שהזכרתי הן הוכחה ברורה שלא היתה מה כוונה לספוק כסף מהצרכן, ולא היתה מה כוונה לעשות מניפולציות על שער המטבע, אלא לאפשר ביטול המפתחות על-ידי אי-קביעת מיכסות-גבול ליבוא, וכדי לא לגרום להוצאה יתרה במטבע חוץ. לא היינו מעונינים להוזיל את החומר, אלא לשמור על המחיר הקיים שלו. עשינו ליברליזציה מבחינת העובדה שלא קבענו גבול לתקציב מטבע חוץ.

עכשיו השיטה הכללית שהנהגנו מתחלקת לשלושה סוגים. יש סוג מסויים, והוא מבחינת שווי המטבע הרוב, עשינו ליברליזציה בלי שום היטל, הכוונה שלנו להמשיך בזה. במידה שהקצבות כבר היום עונות לדרישה או במידה שמדובר בחומרים שהביקוש שלהם יישאר והעובדה שניתן יותר, לא הגרום לצריכה מוגברת - עשינו זאת עד עכשיו בעצים ובשלהים, שסם איחדנו מספר ארצות שמהן מותר היבוא של הסחורות. היינו מעונינים לכוון את היבוא במיוחד לארצות של חוזה מסחר, על-ידי כך אנחנו עוזרים ליצוא. שנית, גם אם נצטרך לעבור את התקציב, זה יגרום להגברת היצוא. והכרונה היא בעיקר לתורכיה, בולגריה, יוגוסלביה, רומניה, פינלנד. ראינו שאין כל טעם להחזיק את המפתח באופן מלאכותי, כי האפשרות שלנו לספק שלהים עונה לדרישה.

כך נהגנו ביחס לחלק מסויים של חומרי גלם בטכסטיל. בעיקר בטכסטיל עשינו ליברליזציה אחרי שהטלנו את ההיטל הזה שבה לספוק את רווחי היבואנים, על-מנת למנוע סירידת המחיר לצרכן תגרום להגדלת הביקוש.

יש מספר מצרכים שאנחנו מעונינים היינו לא לגרום לליברליזציה, כי חשבנו שזה יגרום לגידול הצרכים. אלה הם סוגי חומרים שהם או תחליפים או חומרים לייצור מוצרי לוקסוס, כמו חוטי כותנה במספרים גדולים או וולטטרה. שם חיפשנו איזה מפתח כלכלי לחלוקת ההקצבות. במקום לתת זאת ללשכות המסחר והתאחדות בעלי התעשייה שהם יחלקו זאת כפי שהם רוצים בין החברים, אמרנו שאנחנו רוצים לחפש איזה מפתח אובייקטיבי. וקבענו שבמידה שאנחנו נווננים את ההקצבות, אנחנו מחלקים אותן בין היצרנים לפי מפתח מסויים, ומפתח כמות היצוא שכל בית-רושת עושה. אנחנו עושים מאזן, מה היה הסך הכל של וולטטרה, כמה כל יצרן עשה מתוך 100%, הוא מקבל אישור מאגף היצוא, לפי זה אגף היבוא נותן לו הקצבות. זו לא פרמיה על היצוא שהוא עשה, אבל כאן היתה הכוונה למצוא קריטריון כלכלי וקריטריון שיש בו גם כדי להמליץ מבחינה כלכלית לצורת החלוקה.

אלו הן למעשה שלוש השיטות שנקטנו בהן. ערבבנו את שלוש הפרטינות האלה בשיטת נסיון בשני ענפים, צמר וחוטי זהרית. וכאן אמרנו כך: אנחנו לוקחים למעשה 36 גרוש היטל על כל דולר שאנחנו מקציבים. מי שיעשה יצוא בדולר אחד באותו ענף, נחזיר לו היטלים של 5 דולר הקצבות. זה אומר למעשה ש-4 דולר הם פרמיה, כי על הדולר שהוא עשה יצוא הוא לא צריך לשלם היטל, ועל-ידי כך הוא יכול לשחרר לעצמו את ההיטל. מי שקיבל 5 דולר ושילם עליהם 1.80 לירה, אז קודם כל אילו היתה הסחורה מלכתחילה מיוצרת ליצוא, היה מקבל גם את ההקצבה באשראי או לפחות בזמן בוא הסחורה וגם היה משוחרר מההיטל. העובדה שלא חייבים לתת את ההיטל במזומן, גורמת להוצאה מסויימת מבחינת תחשיב היצוא של ריבית. שנית, מתוך 1.80 לירה שהוא יקבל חזרה, 36 מגיעים לו, כי על הדולר שהוא עשה יצוא הוא לא חייב לשלם את ההיטל, זאת אומרת שהפרמיה היא 1.44 לירה. אמרנו שנלך לפי שיטה זו ונראה איזה תוצאות היא תתן. זאת אומרת שינינו יאן לגבי שתי שיטות: מצד אחד איזון היבוא בשוק המקומי, מצד שני שיטה של פרמיות עקיפות ביצוא.

מבחינת התוצר ות אנו יכול לומר שהשיטה הצדיקה את עצמה באופן ריאלי מבחינת היבוא ומעניינים גם השינויים שחלו מבחינת הרכב היבואנים. מספר גדול של יבואנים יצא מן המסחר ומעניין שגם כל הספחות של יבוא ללא תשלום ומחנות, הדברים האלה חדלו לבוא, כי אין רווח יתר בזה, וההתחרות בשוק היא התחרות מסחרית. עכשיו המצב הוא כזה שאנשים בכלי יכולת מקצועית הביאו עצים, ויש התפתחות מעניינת מבחינת ירידת מחירים בחוץ-לארץ, כי קודם לא היה איכפת לו ליבואן איזה מחיר הוא משלם, כי היו מחירים אחרים. היום יש התחרות אחר הדבר בשלחיה. זה מקצוע הרבה יותר סגור, אבל גם טה חלו שינויים מעניינים.

בטכסטילים התכנית הצליחה, אם כי מבחינת היצוא עדיין מוקדם לי לקבוע תוצאות. אומר חבר הכנסת בז'רנו שהפרמיה ליצוא היא גבוהה מאד. גם בינינו היו ויכוחים חריפים עם הפרמיה אריכה להיות בגובה של 1.44 לירות. אמרו שהפרמיה היא כה גבוהה, שיתחיל יצוא פיקטיבי. התופעה הזאת לא הופיעה, לפי דעתי מכני שהקומבינציה החיאורטית שאפשר לעשות אינה קיימת, ובאמת צריך לייצא, וצמד ליצוא זה לא קל. זה תהליך לא ישוט, כי היצוא זה לא רק עניין של פרמיה. אנחנו יודעים שיש הרבה מאמצים בכיוון זה, ומספר לא מבוטל של אנשים נסע למטרה זו לחוץ-לארץ, ומגיעות ידיעות שיש נסיונות, נשלחו דוגמאות, ואני מאמין שבסופו של דבר יהיה יצוא בענף הזה. אבל התופעה, שאנשים אמרו שהגישו ימכור סחורה בדולר ולמעשה ימכור זאת ב-60 סנט, זה היה כנראה לא פשוט. הקומבינציה תעלה לו ביוקר, וכדאי לו לשלם בשוק המקומי.

מתוך היצוא עדיין מוקדם להסיק מסקנות, זה תהליך של חצי שנה או שמונה חודשים, בעיקר בשני ענפים אלה, גם בחוטי זהרית וגם בצמר, היצוא היה אמסי, זה ענף שדרוש לוחץ כדי ללמוד את בעיות היצוא, ללמוד את השווקים.

מר שהם: הנקודה הראשונה בקשר לאבלואציה, פנינו בעיקר לאותם הענפים שהקצבה או הסכום המיועד להם מתקציב מטבע חוץ כיסה את כל דרישות השוק במחיר הנתון בארץ, לא הרשינו לעצמנו ללכת כה רחוק ולפתוח לגמרי. נוכחנו שזה לא עלה לנו במטבע חוץ נוסף.

נקודה שניה, שאננו לאפשר חומש יתר בית הל מקבלי הרשיון, על-מנת ליצור בשוק התחרות בין יבואנים לעוזים רק את הפונקציה של יבואנים. זו פונקציה מסחרית שיש לה מקום במשק, וזה שמבצע את הפונקציה יותר טוב, נהנה מזה.

עוד

ניסינו לפתור בעיה. בעבר ניתן היה, אם כי טר הכל מטבע חוץ שהוקציה למטרה מסוימת באמצעות רשיון יבוא סיפק את צרכי המשק, ניתן על-ידי אי-ניצול מלא או חלקי של רשיון יבוא בזמן מסוימה להשיג מחסור זמני במשק של משרד מסויים, וכחוצאה מזה להעלות את המחיר. בעבר מספר מקבלי רשיונות היבוא היה מוגבל, ולא היתה מוטלת עליהם כל התחייבות לבצע את היבוא. היתה התחייבות חד-צדדית. נתנו מטבע חוץ, חוקף, אבל לא חייבנו את מקבלי הרשיון באמת להביא את הסחורה. במסגרת השינויים אמרנו: כל אדם שמבקש בקשה לרשיון יבוא, מתחייב לפתוח את האסראי על רשיון יבוא שהוא מקבל. הוא נותן שטר התחייבות על 10% מגובה הרשיון שהוא מקבל, אבל זה לא מלווה בשטר התחייבות או בערבות בנקאית. הוא חייב יהיה למלא, אם הוא לא ימלא את מה שביקש. המגמה היתה להביא אנשים שמעוניינים באמת ביבוא למסדרי הממשלה, ולפנוע את התופעה שהיתה נעם, שאדם מקבל רשיון יבוא, ואחר כך או שהוא מנסה למכור אותו או לא. מצד שני הסכומים לא מגיעים למשק, וגורמים להתחייקות. זו שיטת הליברליזציה של היבוא.

ש. בז'רנו: האם אחוז הרשיונות הבלתי מנוצלים ירד?

מר צורי: זאת יוכל להגיד בעוד המטה חודשיים, כשנדע מה אחוז הרשיונות הבלתי מנוצלים אחרי ההיטל הזה.

ז. סווייב: במקרה של הויסטרה היתה כה הצלחה. אני שמעתי שפה קרה דבר אחר, שעברנו ממקור אספקה יקר למקור אספקה יותר זול, מגרמניה להיטליה.

מר צורי: בינתיים ירדה הכותנה.

ז. טווייב: אז עכשיו ויטורה שקונים מאיטליה היא יותר זולה מזו שקנו בגרמניה. כתוצאה מזה ההיטל של האוצר של 400 פרוטה לקילו, לא השפיע על השוק, כי הוא אולי במידה יותר גדולה היטוה את המחיר של היבוא. אני רק מצייך שמה שיחק תפקיד גורם צדדי אחר. אני בהחלט בסימוך שמעתי את ההטורים על תוצאות הליברליזציה.

עכשיו יש לי עוד שאלות: מה כרגע לגבי תכניות נוספות, האם יש תכניות, האם דחו אותן, אם יש משאו בחור. אני מסכים עם הסיכום החיובי של נסיון בשטח של ליברליזציה, אבל בשאלת השאלה, במקרה של הויטורה, כשאתה מסביר שלגבי מטויות כותנה הגעת אתם לידי הטכה ג'נטלמני שהם לא ימכרו כותנה מעל למחיר של 3.60 לירות על 1x20 ויטורה זה תחליף מאד עממי, מדוע הכלל שפועל לעת עתה כל כך טוב לגבי בעלי מטויות כותנה לא יכול היה לעזור נגד בעלי מטויות שמעבדות ויטורה. אתה יכולת לקחת בעלי מטויות שמעבדות ויטורה ולהגיד להם: אני נותן לכם חומר גלם יותר זול, אבל בתנאי שאתם תמכרו את זה בלי רווח עודף, אלא על סמך קלקולציה שאתה היית חושב שהיא גורמת לרווח. ואם לא יטמרו על ההסכם, אתה תתן עוד קצת יבוא של ויטורה, ובזה תגיד שאתה לא מעוניין. זוהי השאלה, כי ויטורה זה מצרך עממי מאד, הוא גם נכנס לאינדקס.

מר צור: לא יכולנו להגיע להסכם ג'נטלמני. שנית לא היה בזה עניין, כי אני חושב שהקבצן כדאי לו לקנות דברים טובים. אמנם זה עממי מאד, זה נמצא בשוק, בכל זאת יש מישהו שרוצה לקנות יותר. אז אנחנו לא הכתבנו בצדף מוחלט את צרכי השוק. בכל אופן, מגמות יש. לא ראינו הצדקה לעודד את היבוא.

ז. טווייב: שאלה נוספת לגור ההטורים. ציינת שמה שהקצבתם היה יותר קטן ממה שהקצבתם קודם. אני בכל זאת רוצה לשאול אם אין הסמעה קצת שלילית על המלאי בארץ, אם אנשים מפתחים להביא מתוך נימוק של התחרות ומנצלים כוחות. לפי החישוב שלכם, הארץ זקוקה ל-X מיליונים של דולרים לשנה, האם זה לא ירד?

מר צור: בראשית השנה היו באים ואומרים: עכשיו העונה לקנות, ואנחנו צריכים לקבל את כל התקציב השנתי. אחר כך אמרו שלא רוצים, ושוב, כך היו מסתקים 4-5 חודשים, ואחר כך מביאים את הסחורה. בצורה כזו נוצר מחזור זמני. הקציבו את סכום המטבע, אבל הסחורה לא הגיעה לשוק. לפני שנה אמרנו להם: אם לא תסתחו את האשראי תוך זמן קצוב, אנחנו נתן זאת למי שיהיה. אז הם הביאו את מלוא הסחורה בבת אחת. ואחת הסיבות לוהתיקרות של צמר בשוק היתה בגלל הריבית שהם שילמו. המחסנים היו מלאים עם צמר, ואחת הסיבות שמר שהם הזכיר, שהצריכה ירדה עכשיו, זו לא הצלחה מלאה של הסיטה, זו הצלחה מלאה של הבדיקה, כי מתחילה להיות נורמליזציה בסטוקים. היתה גם התייקרות בשוק, כי האנשים שילמו ריבית גדולה.

יש גם שאלה מקצועית. אם הסחורה מובאת על-ידי כל בית-חרושת לבד, עשינו הסבון שבית-החרושת צריך להחזיק במלאי פי שמונה יותר מהצריכה הנורמלית שלו. אם הצמר מיובא על-ידי סוחר מרכזי, הוא צריך להחזיק סטוק פי 2.5. זה הוכרח להשפיע גם על הקלקולציה, גם על הוצאות המימון וגם על גודל המלאי.

בעיית המלאי היתה פתוחה לכנינו, ואנחנו דאגנו לסידורים מיוחדים. אנחנו התמכרו על הטכמיה עם גופים מסויימים שביבאו סחורה על-מנת למכור אותה.

מ. גולמרט: מה כוונתכם, אתם רוצים להגביר צריכה או להוזיל יצור כדי להגביר יצוא. מה הכוונה של הליברליזציה ומה הסיכויים של היצוא.

מר צור: אנחנו נמצאים במצב כלכלי מאד דינמי. ומה שהיה טוב לפני שלושה חודשים לא טוב בעוד שלושה חודשים. מה שרצינו לעשות, זה להכניס נורמליות בתהליכי היבוא. היו לנו בעקרון הזה כמה מגבלות. הראשונה היתה שלא רצינו להביא להגדלת תקציב מטבע חוץ. באותם המקומות שחשבנו שכתוצאה מליברליזציה תהיה הוזלה גדולה של חומר הגלם בגלל ביטול דוחי היתר, באותם המקומות שחשבנו שזה יגרום להעלאת ניכרת של תקציב מטבע חוץ, סכגנו את ההחלטות האלה. באותם המקומות שחשבנו שהפער הוא קטן ותקציב מטבע חוץ יהיה מוגבל, נתנו ליברליזציה בלי הגבלה.

היו"ר ב. אבניאל: תודה רבה על הסקירה.